

VU Research Portal

Case note: Rechtbank Utrecht, sector kanton (Werkgever aansprakelijk voor psychisch letsel)

Vegter, M.S.A.

2002

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Vegter, M. S. A., (2002). *Case note: Rechtbank Utrecht, sector kanton (Werkgever aansprakelijk voor psychisch letsel)*, Sep 04, 2002. (Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade; Vol. 2002, No. 3).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

WERKGEVERSAANSPRAKELIJKHEID VOOR PSYCHISCH LETSEL

**Rb. Utrecht, sector kanton, 4 september 2002,
JAR 2002, 220**

Feiten en beslissing

Een machinist van de NS is ernstig psychisch ziek geworden, nadat voor de negende keer iemand zelfmoord had gepleegd door voor zijn trein te springen. Hij stelt de NS voor de gevolgen van zijn psychisch letsel aansprakelijk ex artikel 7:658 BW op de grond dat zij hem de eerste acht keer op geen enkele wijze heeft opgevangen met als gevolg dat hij uiteindelijk, na de negende zelfmoord, psychisch is ingestort. De NS stelt dat de zelfdodigen op geen enkele wijze aan haar kunnen worden toegerekend. Verder stelt zij dat de machinist niet heeft aangegeven hoe de NS de schade had kunnen voorkomen noch welke norm zij heeft geschonden. Zij betwist dat psychisch letsel onder het bereik van artikel 7:658 BW valt. Subsidiair voert zij aan dat de machinist onvoldoende heeft aangetoond dat hij schade heeft geleden in de uitoefening van zijn werkzaamheden. Zijn klachten zouden (ook) het gevolg zijn van ervaringen uit zijn jeugd en de gezondheids-toestand van zijn echtgenote.

De kantonrechter stelt vast dat het vóórkomen van zelfdodigen de NS niet kan worden aangerekend. Waar het om gaat, is of de NS de machinist meer begeleiding en hulp had moeten geven dan zij heeft gedaan. Vaststaat dat de NS inmiddels wel psychologische begeleiding geeft. De kantonrechter verwerpt het verweer van de NS dat artikel 7:658 BW geen betrekking kan hebben op psychisch letsel. Psychische schade kan, aldus de kantonrechter, niet om de enkele reden dat deze psychisch is buiten het bereik van artikel 7:658 BW blijven. Uit het arrest Chubb Lips/Jansen volgt naar het oordeel van de rechter niet dat psychisch letsel nimmer op de voet van artikel 7:658 BW voor vergoeding in aanmerking kan komen. Onderhavige zaak verschilt van die van Chubb Lips/Jansen in die zin dat het in Chubb Lips/Jansen om geenszins uitzonderlijke ziekmakende omstandigheden ging (een onheuse bejegening door een chef en onvoldoende begeleiding bij de invoering van automatisering), terwijl de machinist te maken heeft gehad met suïcides op een wijze die uniek is en volstrekt inherent aan zijn functie. Het verband tussen de specifieke arbeid en de specifieke vorm van schade is naar het oordeel van de kantonrechter te dezen doorslaggevend voor de toepasselijkheid van artikel 7:658 BW. De kantonrechter acht het voldoende komen vast te staan dat de schade van de machinist is geleden in de uitoefening van de werkzaamheden, nu hij zich ziek heeft gemeld naar aanleiding van de negende suïcide. Gesteld noch gebleken is, aldus de rechter, dat andere omstandigheden de werkelijke oorzaak van zijn ziekte zijn geweest, en/of dat de zelfdoding een te verwaarlozen rol heeft gespeeld. Ten aanzien van de mogelijk geschonden norm overweegt de rechter dat de stand van de wetenschap omtrent de effecten van psychologische en vroegtijdige hulp en begeleiding van mensen die indringend geconfronteerd worden met potentieel traumatiserende gebeurtenissen, de NS kan verplichten tot het nemen van maatregelen. Benoeming van een deskundige om daarover te rapporteren ligt in de rede.

Aan deze deskundige zal worden gevraagd om weer te geven wat in de wetenschap bekend is en was over de psychische effecten van het (herhaaldelijk) meemaken van traumatiserende gebeurtenissen als zelfdodingen, de mogelijkheden (therapie/begeleiding) om deze effecten te voorkomen of te dempen, en de mate waarin, ten tijde van de eerste acht zelfdodingen, in de wetenschap bekendheid bestond over deze therapieën/begeleiding. De NS moet informatie verstrekken over het aantal zelfdodingen, het aantal ziekmeldingen naar aanleiding daarvan, de gegevens over het risico op een dergelijk ongeval die zij aan haar aansprakelijkheidsverzekeraar heeft verstrekt, de voorwaarden die de verzekeraar heeft gesteld ten aanzien van te nemen maatregelen, de begeleiding die de NS inmiddels biedt en sinds wanneer zij dat doet, en welke vergelijkbare begeleiding aan andere werknemers wordt geboden. De machinist moet aangeven in welke jaren hij met de zelfdodingen is geconfronteerd.

Toepassing van artikel 7:658 BW

De hiervoor weergegeven uitspraak is van belang, omdat de kantonrechter oordeelt dat de machinist, indien komt vast te staan dat de NS een concreet voorschrift heeft geschonden, op de voet van artikel 7:658 BW vergoeding van zijn schade als gevolg van zijn psychische ziekte kan vorderen. In de literatuur wordt verschillend gedacht over de toepassing van artikel 7:658 BW op psychisch letsel. Door sommige schrijvers wordt betoogd dat dit artikel, vanwege zijn voor de werknemer gunstige bewijslastverdeling en beperking van eigen schuld tot opzet of bewuste roekeloosheid, in combinatie met de kenmerken van psychisch letsel – te weten dat er (nog) niet veel concrete voorschriften zijn ter voorkoming hiervan, dat er verschillen zijn in psychische belastbaarheid tussen werknemers onderling en dat psychisch letsel vaak meerdere, ook niet-werkgerelateerde, oorzaken heeft – geen geschikte grondslag is voor de vergoeding van psychisch letsel.¹ Het zou beter zijn, aldus deze schrijvers, om artikel 7:611 BW ten grondslag te leggen aan een vordering tot vergoeding van psychisch letsel. Een werknemer die zich op dat artikel beroept, moet namelijk in beginsel zowel het causaal verband tussen werk en letsel als de normschending door de werkgever aantonen. Ter onderbouwing van dit standpunt wordt vrijwel steeds verwezen naar het arrest Chubb Lips/Jansen,² waarin de Hoge Raad heeft geoordeeld dat psychische schade als gevolg van een onheuse bejegening van een chef en onvoldoende begeleiding bij de invoering van automatisering niet op de voet van artikel 7:658 BW voor vergoeding in aanmerking kan komen.

Ook in deze zaak heeft de NS zich op Chubb Lips/Jansen beroepen ter onderbouwing van haar stelling dat artikel 7:658 BW niet de geschikte grondslag vormt voor de vergoeding van psychisch letsel. De kantonrechter oordeelt evenwel dat uit dit arrest niet kan worden afgeleid dat artikel 7:658 BW nimmer van toepassing kan zijn op een vordering tot vergoeding van schade als gevolg van psychisch letsel. De ratio van de verhoogde bescherming die artikel 7:658 BW biedt in vergelijking met andere grondslagen voor aansprakelijkheid is, aldus de kantonrechter, niet gelegen in het fysieke van de aantasting van de werknemer, maar in de omstandigheid dat de werkgever bepaalt op welke plaats, onder welke omstandigheden en met welke hulpmiddelen de werknemer moet werken. Dit is bij psychisch letsel niet anders

dan bij fysiek letsel. Ten aanzien van het arrest Chubb Lips/Jansen overweegt de rechter dat de ziekmakende omstandigheden in die zaak geenszins uitzonderlijk zijn en geen specifiek verband hielden met de functie van Jansen. Daarom zou artikel 7:658 BW niet van toepassing kunnen zijn. Dit zou anders liggen in de zaak van de machinist, omdat deze te maken heeft gehad met suïcides op een wijze die uniek is en volstrekt inherent aan zijn functie.

Het eerste deel van de redenering van de kantonrechter onderschrijf ik. Zoals ik al elders heb geschreven,³ biedt het arrest Chubb Lips/Jansen naar mijn mening de mogelijkheid om artikel 7:658 BW wel toe te passen in geval van psychisch letsel als gevolg van andere oorzaken dan een onheuse bejegening en onvoldoende begeleiding bij de invoering van automatisering. In de lagere rechtspraak is het artikel ook al toegepast in gevallen van psychisch letsel door angst,⁴ door het meemaken van een traumatische gebeurtenis⁵ en door seksuele intimidatie.⁶ Ook deel ik het standpunt van de kantonrechter dat de machinist in onderhavige zaak zich in beginsel op artikel 7:658 BW kan beroepen. De reden hiervoor ligt mijns inziens echter in het soort verplichting dat aan de orde is en niet in het karakter van de werkzaamheden. Uiteraard is het zo dat, indien een gevaar inherent is aan een bepaalde functie, de werkgever maatregelen moet nemen om verwezenlijking van dat gevaar te voorkomen. Waar het gaat om een gevaar voor psychisch letsel staat echter niet vast of artikel 7:658 BW hiervoor het geschikte kader is of dat een beroep op artikel 7:611 BW meer in de rede ligt. Gezegd kan worden dat het gevaar van psychisch letsel door een grove bejegening, zoals in Chubb Lips/Jansen aan de orde was, inherent is aan elke functie.⁷ Dat rechtvaardigt echter niet de conclusie dat artikel 7:611 BW het geschikte kader is voor elk risico dat niet uitzonderlijk is en artikel 7:658 BW voor risico's die zich specifiek in een bepaalde functie voordoen. Artikel 7:658 BW verplicht werkgevers om werknemers in het algemeen tegen letsel-

1. Zie met name T. Hartlief, Stress en de verhouding tussen art. 7:658 en 7:611 BW, WPNR 2001, p. 1067-1068 en T. Hartlief, Werkgeversaansprakelijkheid: het bereik van en de verhouding tussen art. 7:658 en 7:611 BW, RM Themis 2002, nr. 2, p. 67-83, i.h.b. p. 80-83; en minder expliciet ook S.D. Lindenbergh, Smartengeld bij arbeidsongevallen en beroepsziekten, in: M. Faure & T. Hartlief (red.), Schade door arbeidsongevallen en nieuwe beroepsziekten, Den Haag 2001, p. 169-171. Positief over de toepassing van artikel 7:658 BW in geval van psychisch letsel zijn onder meer A. Geers, Werkgeversaansprakelijkheid voor psychische schade, in: M. Faure & T. Hartlief (red.), Schade door arbeidsongevallen en nieuwe beroepsziekten, Den Haag 2001, p. 19-30, en Y.R.K. Waterman, De aansprakelijkheid van de werkgever voor psychische schade van de werknemer, Arbeid Integraal 2000, nr. 3, p. 86-90.
2. HR 30 januari 1998, JAR 1998, 82; NJ 1998, 467.
3. Zie 'Aansprakelijkheid van de werkgever voor overbelasting (stress) en andere vormen van psychisch letsel', NJB 2002, nog te verschijnen, en 'Aansprakelijkheid werkgever voor psychische schade werknemer als gevolg van seksuele intimidatie van de werknemer', AV&S 2001, nr. 5, p. 133-140.
4. Rb. Middelburg 30 mei 2001, JAR 2001, 232.
5. Rb. Den Haag 2 augustus 2001, TAR 2001, 118; Rb. Amsterdam 11 januari 2002, TAR 2002, 46.
6. Rb. Rotterdam 30 september 1999, JAR 1999, 230; Pres. Rb. Amsterdam 22 februari 2001, Rechtspraak Nemesis 2001, 1319; Ktr. Harderwijk 25 april 2001, JAR 2001, 118; Ktr. Utrecht 1 augustus 2001, JAR 2001, 195.
7. Dit zegt de kantonrechter in feite ook waar zij opmerkt dat dergelijke verschijnselen helaas geenszins uitzonderlijk zijn.

schade te beschermen, ongeacht of dit een uitzonderlijke of een vaak voorkomende oorzaak heeft.

Mijns inziens dient artikel 7:658 BW te worden toegepast indien sprake is van een concrete en duidelijke verplichting om bepaald letsel te voorkomen, dat wil zeggen dat de werkgever weet wat te doen en te laten, én als kenbaar is of behoort te zijn dat niet-naleving van deze verplichting tot (ernstig) letsel zal leiden. Artikel 7:611 BW kan in beeld komen indien sprake is van een minder concrete verplichting, bijvoorbeeld op het gebied van de bejegening zoals in Chubb Lips/Jansen, bij niet-naleving waarvan het niet direct voor de hand ligt dat een werknemer psychisch ziek zal worden. De vraag in de zaak van de machinist is dan of de NS een concrete verplichting ter voorkoming van psychisch letsel door zelfdodingen had, bij de niet naleving waarvan het ontstaan of de verergering van psychisch letsel voorzienbaar was. Het gaat hierbij om de verplichting om adequate nazorg te bieden. Terecht merkt de kantonrechter op dat het vóórkomen van de zelfdodingen als zodanig de NS niet kan worden aangerekend.

Verplichting NS

Of het voor de NS duidelijk was wat zij had moeten doen om het psychisch letsel – of de verergering ervan – door de zelfdodingen te voorkomen, hangt af van hetgeen haar bekend had moeten zijn over te bieden nazorg na een traumatische gebeurtenis. In de psychologische literatuur wordt in dit opzicht onder meer aangegeven dat het van belang is dat direct na de gebeurtenis hulp wordt geboden, dat er over een langere periode regelmatig contact is tussen de mogelijk getraumatiseerde werknemer en hulpverleners, dat vanuit de werkgever een, daartoe opgeleide, persoon wordt aangewezen die verantwoordelijk is voor de opvang, dat de werknemer zo mogelijk speciaal verlof krijgt en dat hij, zo nodig, wordt doorverwezen naar meer gespecialiseerde hulpverlening.⁸ Volgens psycholoog Tulp, die wordt geciteerd in een krantenartikel dat naar aanleiding van de NS-uitspraak is verschenen,⁹ is er sinds de jaren zeventig van de twintigste eeuw, dat wil zeggen vanaf de periode na de Vietnamoorlog, reeds het nodige bekend over psychische ziekten als gevolg van traumatische gebeurtenissen, in het bijzonder over de posttraumatische stressstoornis. In een uitspraak van de ambtenarenrechter uit 2001 oordeelde deze dat bekend is dat een goed nazorgprogramma psychische problemen als gevolg van oorlogservaringen kan helpen voorkomen en dat nazorg die bestaat uit één kort gesprek onvoldoende is.¹⁰ In een zaak van een medewerker van de sociale dienst bij wie een posttraumatische stress stoornis was vastgesteld nadat hij door een cliënt was mishandeld, oordeelde de rechter dat de sociale dienst wel voldoende nazorg had geboden.¹¹ De medewerker was, conform het vaste opvangprotocol van de sociale dienst, binnen vijf dagen na het incident, alsmede tweemaal daarna, opgevangen door zijn directe chef die tevens opvangmedewerkster was. Verder was hij begeleid door de bedrijfsmaatschappelijk werkster, had bemiddeling bij behandeling door de psychotherapeute van het Instituut voor Psychotrauma plaatsgehad, was hem juridische bijstand geboden, was hij naar de EHBO gebracht voor de behandeling van zijn kneuzingen en schrammen, en had de sociale dienst de rekening van die behandeling betaald. Uit de uitspraak valt verder af te leiden dat het van belang is om direct na de traumatische gebeurtenis aandacht aan het slachtoffer te besteden.

De medewerker klaagde dat na de mishandeling alle aandacht uitging naar de agressieve cliënt in plaats van naar hem. De rechtbank vond dat de sociale dienst in dit opzicht haar zorgplicht echter niet had geschonden, gelet op alle andere nazorg die zij had geboden.

Gelet op alleen al deze literatuur en rechtspraak lijkt de conclusie voor de hand te liggen dat de NS in elk geval al geruime tijd, wellicht al sinds eind jaren zeventig, had moeten weten dat zij een machinist nazorg moet bieden, nadat deze een zelfdoding heeft meegemaakt. Inmiddels is dit in elk geval bij de NS bekend, getuige het feit dat zij thans wel een protocol heeft dat, blijkens uitspraken van de NS in de krant,¹² in elk geval inhoudt dat de treindienst van de machinist door anderen wordt overgenomen, dat hij door zijn chef wordt opgevangen, dat in samenspraak met deze wordt gekeken of hij de volgende dag weer wil werken en dat de machinist elke dag wordt opgebeld. Verder zou de werknemer zelf moeten aangeven hoeveel hulp hij wil ontvangen. In aanvulling hierop zou men zelfs nog kunnen betogen, zoals gebeurt in het krantenartikel, dat dergelijke hulp onvoldoende is en dat een meer actief hulpaanbod vereist is. Wat hier ook van zij, het belangrijkste lijkt te zijn dat in elk geval hulp en begeleiding wordt aangeboden en dat bij de precieze invulling daarvan wordt gelet op hetgeen in de huidige psychologische literatuur als adequaat wordt aangemerkt. Zo nodig kan een werkgever daar ook deskundig advies over inwinnen. Het lijkt me dat het een werkgever niet kan worden aangerekend als, indien hij conform deze richtlijnen hulp en begeleiding aanbiedt, de psychische klachten van de werknemer niet kunnen worden verholpen en ook niet indien later psychologisch onderzoek tot de conclusie leidt dat een ander soort hulp beter was geweest. Bepalend is of de werkgever datgene heeft geboden dat, gelet op de stand van de wetenschap, van hem gevergd kon worden. Een probleem in dit opzicht kan natuurlijk zijn dat in de medische wetenschap niet altijd eenduidige standpunten worden ingenomen ten aanzien van psychische trauma's. Van een werkgever kan wellicht niet gevergd worden dat hij een uitgebreide literatuurstudie maakt. Het raadplegen van enige standaardwerken of het inwinnen van advies bij een als deskundig bekend staand arts of psycholoog zal hem echter een eind op weg kunnen helpen.

8. Zie C. Mittendorf, Opvang na schokkende gebeurtenissen bij de brandweer: hoe gaan we het doen en hoe doen andere organisaties het?, in: Schokkende ervaringen: nazorg is voorzorg, Vermande Studiedagen 1993, p. 5. Mittendorf noemt ook nog dat alle bij de traumatische gebeurtenis betrokkenen mee moeten doen aan de hulpverlening en dat het programma van de nazorg formeel moet worden vastgelegd in een plan of draaiboek dat in de organisatie wordt gebruikt. Zie hierover en meer in het algemeen over de vergoeding van shockschade van hulpverleners: A.J. Verheij, Vergoedbaarheid van shockschade van professionele hulpverleners bij rampen, in: A.J. Akkermans & E.H.P. Brans (red.), Aansprakelijkheid en schadeverhaal bij rampen (te verschijnen).
9. 'Machinisten ziek van de zelfmoorden', NRC Handelsblad 11 september 2002.
10. Rb. Den Haag 15 juni 2001, TAR 2001, 103. Zie ook NRC Handelsblad 7 september 2002, 'Snelle debriefing vererger trauma', waarin wordt aangegeven dat een eenmalige debriefing van soldaten, brandweerlieden, politieagenten of verkeers- of geweldsslachtoffers, binnen een maand na een gevechtshandeling of ernstig ongeluk, niet de ernst van de posttraumatische stressstoornis waar 30% van de slachtoffers later aan lijdt, verlicht. Debriefing zou, volgens de in het artikel geciteerde psychologen, ook bedoeld zijn als onderdeel van een langer durende therapie en niet als enige therapie/nazorg.
11. Rb. Amsterdam 11 januari 2002, TAR 2002, 46.
12. Zie noot 9.

Voorgaande rechtvaardigt zowel de conclusie dat er een aanzienlijke kans is dat geoordeeld zal worden dat de NS niet aan haar verplichtingen uit hoofde van artikel 7:658 BW heeft voldaan, alsook, meer in het algemeen, dat de verplichting om adequate nazorg te bieden na een traumatische gebeurtenis beschouwd kan worden als een verplichting als bedoeld in artikel 7:658 BW. Dit geldt temeer nu een dergelijke verplichting geldt ten opzichte van alle werknemers in gelijke mate, ongeacht individuele verschillen in belastbaarheid. De NS dient adequate nazorg te bieden aan elke machinist die een zelfdoding heeft meegemaakt. Wel kan het zo zijn dat de ene machinist aangeeft aan een ander soort begeleiding of van langere of kortere duur behoefte te hebben dan een andere machinist, doch dat doet niet af aan het feit dat in beginsel aan elke machinist een adequaat nazorgprogramma moet worden aangeboden.

Verdeling van stelplicht en bewijslast van artikel 7:658 BW

Het lijkt me dat de verdeling van stelplicht en bewijslast van artikel 7:658 BW niet in de weg hoeft te staan aan de toepassing van dit artikel in een geval als hier aan de orde. Een werknemer die stelt psychisch ziek te zijn geworden door het werk zal het causaal verband tussen ziekte en werk (vrijwel) alleen kunnen aantonen door tevens aan te geven dat zijn werkgever jegens hem tekortgeschoten is in zijn verplichtingen. Er zal namelijk sprake moeten zijn van bijzondere omstandigheden die duidelijk maken dat het werk en niet zijn persoonlijkheid debet is aan het ontstaan van de psychische klachten. Deze bijzondere omstandigheden zullen in de regel in een normschending door de werkgever gelegen zijn.¹³ In die zin ontkomt een werknemer die zich op artikel 7:658 BW wil beroepen in verband met psychische ziekte er (vrijwel) niet aan om het een en ander over de zorgplicht te stellen. In de NS zaak neemt de machinist het zekere voor het onzekere en stelt hij zowel dat hij psychisch ziek is geworden door het werk alsmede dat dit het gevolg is van het feit dat de NS hem geen adequate opvang heeft geboden. Daarmee stelt hij reeds het nodige over de zorgplicht van de NS. Wel is het vervolgens aan de NS om nadere gegevens te verstrekken over de precieze inhoud van zijn zorgplicht en de naleving daarvan. Dit lijkt echter niet onredelijk, gelet op het feit dat dit meer in de sfeer van de NS ligt en zij hier meer kennis over heeft of zou moeten hebben dan de machinist. Het is mijns inziens zeer de vraag of de toepassing van artikel 7:611 BW in een zaak als deze tot een ander resultaat had geleid. Ook in het kader van dat artikel had de rechter een aanvullende stelplicht en bewijslast van de NS ten aanzien van de precieze inhoud en naleving van de zorgplicht kunnen aannemen, gelet op het reeds door de machinist bijgebrachte bewijs over het verband tussen ziekte en werk en de aard van de in het geding zijnde zorgplicht.¹⁴

Verdeling van schade

Het verweer van de NS dat het psychisch letsel van de machinist (ook) het gevolg kan zijn van ervaringen uit zijn jeugd en de gezondheidstoestand van zijn echtgenote, wordt door de kantonrechter gepasseerd. Zij is van mening dat voldoende duidelijk is dat de werknemer schade heeft geleden in de uitoefening van de werkzaamheden, gelet op het feit dat hij zich na de negende suïcide heeft ziekgemeld en niet gebleken is dat andere omstandighe-

den de werkelijke oorzaak van zijn ziekte zijn geweest en/of dat de zelfdoding een te verwaarlozen rol heeft gespeeld. Mij is niet bekend wat de NS op dit punt gesteld heeft. Indien zij daadwerkelijk zou hebben aangetoond dat de ziekte van de machinist ook samenhangt met de gezondheidstoestand van zijn echtgenote, lijkt het mij te rechtvaardigen dat de schade van de machinist tussen partijen verdeeld wordt op de voet van artikel 6:101 BW.¹⁵ In dat geval liggen aan het psychisch letsel meerdere oorzaken ten grondslag, zowel werkgerelateerde als privé-oorzaken. Het lijkt dan niet redelijk om ook het letsel dat niet het gevolg is van het werk aan de werkgever toe te rekenen. Het feit dat de belangrijkste oorzaak wellicht in het werk gelegen is en deze, zoals de kantonrechter het uitdrukt, niet een te verwaarlozen rol heeft gespeeld, hoeft er niet toe te leiden dat geheel geen acht wordt geslagen op andere mede-oorzaken. De beperking van eigen schuld in artikel 7:658 BW tot opzet of bewuste roekeloosheid behoeft mijns inziens niet aan een dergelijke verdeling van schade op de voet van artikel 6:101 BW in de weg te staan, omdat schade die het gevolg is van privé-oorzaken buiten het kader van artikel 7:658 BW valt.¹⁶ Ratio van de beperking van eigen schuld tot opzet of bewuste roekeloosheid is dat (ernstige) onvoorzichtigheid op het werk niet aan de werknemer moet worden toegerekend, gelet op het ervaringsfeit dat werknemers door de dagelijkse routine niet altijd de vereiste voorzichtigheid in acht nemen, en dat de effectiviteit van de norm af zou nemen indien te snel eigen schuld van de werknemer zou worden aangenomen. Beide redenen gelden echter niet waar het gaat om eigen schuld in de vorm van buiten het werk gelegen oorzaken. Worden die ook voor rekening van de werkgever gebracht, dan wordt hij aansprakelijk gehouden voor omstandigheden die buiten zijn invloedssfeer liggen.

Ik zou de toepassing van artikel 6:101 BW wel willen beperken tot wat ik aanduid als 'privé-oorzaken', dat wil zeggen (recente) gebeurtenissen in de privé-sfeer, zoals bijvoorbeeld het overlijden van een familielid, een echtscheiding of, zoals in deze zaak, de gezondheidstoestand van een echtgenoot, voorzover deze een mede-oorzaak zijn voor het psychisch letsel van de werknemer. De gevolgen van een predispositie van de werknemer voor psychisch letsel, in de vorm van een inherente kwetsbaarheid/labiliteit op dit vlak, kunnen mijns inziens wel aan de werk-

13. Een illustratie hiervan vormt de rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep op grond waarvan een psychische ziekte alleen als een beroepsziekte wordt aangemerkt als sprake is van excessieve of abnormale omstandigheden. In de praktijk blijken deze omstandigheden steeds te liggen op het vlak van de normschending. Zie hierover M.S.A. Vegter, Aansprakelijkheid van de werkgever voor overbelasting (stress) en andere vormen van psychisch letsel, NJB 2002, nog te verschijnen.
14. Met name de informatieachterstand van de werknemer in vergelijking tot de werkgever is hierbij van belang. Zie onder meer I. Giesen, Bewijs en aansprakelijkheid, Den Haag 2001, p. 475-476.
15. Zie uitgebreid M.S.A. Vegter, Aansprakelijkheid van de werkgever voor overbelasting (stress) en andere vormen van psychisch letsel, NJB 2002, nog te verschijnen.
16. Zie ook A.J. Akkermans, Proportionele aansprakelijkheid bij longkanker door asbest en/of roken, Verkeersrecht 1999, p. 193-197; Y.R.K. Waterman, De aansprakelijkheid van de werkgever voor psychische schade van de werknemer, Arbeid Integraal 2000, nr. 3, p. 86-90; Chr. H van Dijk, Werkgeversaansprakelijkheid, een stand van zaken, TVP 2002, p. 7-8.

gever worden toegerekend indien gebeurtenissen op het werk waarvoor de werkgever aansprakelijk is, psychisch letsel hebben teweeggebracht en dit vervolgens ernstiger uitvalt dan verwacht, omdat de werknemer een kwetsbare persoonlijkheid blijkt te zijn. In dat geval dient de werkgever zijn slachtoffer te nemen zoals het is. Hieronder vallen ook jeugdervaringen die tot een blijvende verandering van iemands persoonlijkheid hebben geleid. Deze kunnen wel worden meegenomen bij de schadebegroting, mits wordt aangenomen dat zij op enig moment tot psychische ziekte geleid zouden hebben.¹⁷ Ik ben mij ervan bewust dat de scheidslijn tussen privé-oorzaak en predispositie dun, zo niet vloeiend is. Niettemin lijkt toepassing van een dergelijk onderscheid mij de beste benadering om enerzijds de werknemer voldoende bescherming te bieden en anderzijds de werkgever niet aansprakelijk te houden voor letsel dat hij niet heeft teweeggebracht.

Mevrouw mr. drs. M.S.A. Vegter, advocaat bij Kennedy Van der Laan en onderzoeker bij de Vrije Universiteit Amsterdam

17. Zie onder andere HR 8 februari 1985, NJ 1986, 136 (Joe/Chicago Bridge); HR 8 februari 1985, NJ 1986, 137 (Henderson/Gibbs); HR 4 november 1988, NJ 1989, 751 (ABP/Van Stuyvenberg).